

Pikettys sannheter og fataliteter

I mangel av en strukturell analyse som skiller mellom de sunne og usunne formene for ulikhet risikerer Pikettys politiske anbefalinger å virke mot sin hensikt.

Av Lars Peder Nordbakken, fagrådsleder i Civita.

Det hviler en aura av magi rundt økonomen og fenomenet Thomas Piketty og hans etter hvert berømte bok *Capital in the Twenty First Century*. Allerede det første ordet i tittelen vekker oppsikt, og er identisk med tittelen på et annet berømt verk, skrevet av Karl Marx. I likhet med Marx sier Piketty at han beundrer «kapitalismen», samtidig som han hevder å kunne påvise noen iboende kapitalistiske selvmotsigelser som truer dens eksistens. Disse selvmotsigelsene kan oppsummeres i et par fundamentale lover om kapitalismens utvikling, hevder Piketty, og selve essensen er at kapitalismen tenderer mot tiltagende økte ulikheter i inntekt og formue, og hvor avkastning på privat formue også får gradvis større betydning som inntektskilde.

Piketty deler også med Marx en oppsiktsvekkende dristighet i fremleggelse av spådommer for fremtiden, som når han spår at veksten i verdensøkonomien (g) frem til 2200 kun vil være på 1,5 prosent i gjennomsnitt per år, samtidig som realavkastningen på formue (r) vil være rundt 4-5 prosent per år. Følgelig, så lenge r er vesentlig høyere enn g , og formuen i utgangspunktet er ulikt fordelt, vil ulikhetene i samfunnet øke – hvis vi ikke foretar oss noe for å motvirke en ødeleggende utvikling som truer med å rive bort grunnlaget for den sosiale tilliten, samholdet og idealet om like demokratiske rettigheter.

Og, omtrent her begynner likhetene med Marx å viskes ut. Marx ville som kjent la kapitalismen gå til grunne på egen maskin, og dermed berede grunnen for den store samfunnsomveltningen hvor «ekspropriatørene skulle bli ekspropriert». Marx anså det som nytteløst å forsøke å redde kapitalismen gjennom reformer. Piketty, derimot, maner oss til å gripe til et universalvirkemiddel for å tvinge ulikheten ned til mer akseptable proporsjoner; økt progressiv beskatning av inntekt og formue – og formueskatten bør helst gjennomføres globalt. Samtidig hevder Piketty at en progressiv formueskatt på global basis neppe er særlig realistisk å gjennomføre.

Så kan man spørre seg om hva poenget er hvis Pikettys prosjekt oppløser seg selv i en fatal bekreftelse av maktesløshet og pessimisme i forhold til våre muligheter til å skape en bedre verden? Allerede her kan man mistenke Piketty for å være mer fatal enn radikal.

Pikettys sannheter

De paradoksene som Piketty etterlater må imidlertid ikke lede oss til å miste av syne hans største bidrag; det empiriske statistiske materialet som gjør oss klokere i søken etter gode svar på spørsmål om hvordan ulikheter i inntekt og formue faktisk har utviklet seg i den rike delen av verden, både absolutt og relativt. Det bør understrekes at det er dette spørsmålet Piketty primært har konsentrert seg om og jobbet med over flere år. Det er også her vi finner den ypperste kvaliteten i arbeidet til Piketty og hans forskerteam. Det empiriske kartleggingsarbeidet er dessuten blitt støttet av et nettverk av statistikere i flere vestlige land, et samarbeid som har gjort det mulig for Piketty å utvikle en mer komplett og relevant database enn den informasjonen som har vært tilgjengelig tidligere. Etter noen spredte forsøk på å så tvil rundt kvaliteten i noen av de historiske tallene og måten tallene er brukt på, spesielt for Storbritannias del, taler det aller meste for at det empiriske materialet er pålitelig og gir et rimelig riktig bilde av virkeligheten.

De mest aktuelle hovedfunnene til Piketty er at formuesverdiene siden 80-tallet har hatt en klar tendens til å vokse raskere enn den samlede nasjonalinntekten, at den beregnede avkastningen på privat formue (før skatt) har hatt en tendens til å være høyere enn veksten i økonomien ($r > g$) helt siden år 0, og at ulikhetene i fordelingen av formue og inntekt siden 80-tallet har vist en markant økning, spesielt i USA og Storbritannia. De skandinaviske landene fremstår til sammenligning som de klart mest egalitære, målt i fordelingen av både inntekt og formue.¹

Når Piketty bruker begrepet kapital, så er det viktig å være klar over at det han omtaler er det samme som på norsk kalles formue. Det er en ganske viktig nyansering, fordi Pikettys begrep dermed inneholder verdien av boliger og fast eiendom. Og, når man ser nærmere på sammensetningen av privat formue siden 90-tallet, er det slående at bolig- og eiendomsformuen typisk har økt kraftig de siste 20-30 årene, og nå ofte står for over 50 prosent av samlet formue. Det er dessuten verd å merke seg at veksten i privat formue i samme tidsrom særlig skyldes prisveksten på boliger og eiendommer. Som Adair Turner har vist forklarer denne priseffekten over 100 prosent av den relative veksten i formue i forhold til inntekt i land som USA, Storbritannia og Australia i perioden 1970-2010.² At det her finnes sterke forbindelseslinjer til sterk gjeldsoppbygging og finanssektorens sterke vekst er umiddelbart klart. Det som også er viktig å forstå er at vi her har å gjøre med økonomiske goder som er kjennetegnet ved et begrenset tilbud (spesielt gjelder det de mest attraktive eiendommene i de sentrale byområdene), kombinert med en etterspørsel karakterisert ved høy inntektselastisitet. Med befolkningsvekst og inntektsvekst koblet sammen med en kredittekspansiv banksektor og en tilhørende ekspansiv pengepolitikk med rekordlave renter over tid, vil man derfor lett få en tendens til en relativ prisendring i favør av nettopp boliger og fast eiendom. I fordelingsøyemed kan man gjøre seg mange tanker om dette, og en av dem er å gjøre kjøp av bolig mer overkommelig for den unge generasjonen som vokser opp. Dette er imidlertid ikke et tema som Piketty går nærmere inn på.

Utvilsomt er det utviklingen i inntektene, herunder kapitalinntektene, som betyr mest for både folks hverdag og opplevelse av velferd. På samme måte er også det mest aktuelle fordelingstemaet knyttet til inntekter, og her finner vi i flere land en utvikling som gir grunn til en viss bekymring.

Et av de mest oppsiktsvekkende funnene til Piketty er at de rikeste 1 prosent av amerikanerne tilegnet seg hele 60 prosent av økningen i nasjonalinntekten mellom 1997 og 2007.³ Om slike tall virker utrolige med skandinaviske øyne, så er de likevel ikke mer utrolige enn at det senere er dokumentert at den samme 1 prosenten stod for hele 93 prosent av den samlede inntektsøkningen mellom 2008-2013⁴, det vil si i tiden etter finanskrisesens utbrudd. Det er kanskje unødvendig å nevne at en oppsiktsvekkende høy andel av denne ekstraordinære utviklingen i inntektene til den øverste 1 prosenten i stor grad kan tilskrives utviklingen i samlet godtgjørelse til toppledere og spesialister innen finanssektoren, samt i

---

---

godtgjørelsene til toppledere i store selskaper utenom finans, og at denne utviklingen har vært spesielt markant i USA, men også i Storbritannia.

Når man samtidig tar i betraktning at medianinntekten i USA har stagnert siden 80-tallet og at inntektsutviklingen for de med lavest inntekter har vært alt annet enn tilfredsstillende, er det klart at vi har å gjøre med et betydelig samfunnsproblem. For å forstå utviklingen i denne delen av inntektsfordelingen er det også mange som peker på diskriminering, global faktorprisutjevning i belønningen av ufaglært arbeidskraft, samt strukturelle effekter og substitusjonseffekter knyttet til ny teknologi.⁵ Men, dette er heller ikke et tema som Piketty går nærmere inn på i sin bok.

Pikettys ensprethet

Det kanskje mest oppsiktsvekkende med Piketty er at han kun velger å forholde seg til makrotall, på et høyt aggregert nivå, og unnlater å stille spørsmålet om hva som egentlig foregår strukturelt i økonomien som mulige forklaringsfaktorer i forståelsen av utviklingen i makrotallene. Det kan se ut som om de mer mikroøkonomiske årsakssammenhengene egentlig ikke er Pikettys prosjekt.⁶ Det er veldig synd, fordi vi i fraværet av nettopp en slik forståelse fort ledes til politiske overforenklinger, eller at det på en eller annen måte antas å være helt opplagt at det kun er gjennom progressiv skattepolitikk vi kan bøte på problemene med overdreven og usunn ulikhet. I det hele tatt mister man lett av syne at det kanskje også finnes en viktig forskjell mellom sunne (verdiskapende) og usunne (verdiødeleggende) former for ulikhet.

Fristelsen til å bli for ensidig opptatt av kun ett tema – ulikhet – og én hovedløsning – skatt – leder derfor til en fortregning av en rekke andre viktige dimensjoner ved vårt økonomiske system som kan vise seg å være av stor betydning for nettopp å belyse utviklingen i ulikheter i samfunnet. En parallell til denne fristelsen hos Piketty er den såkalte Chicago-skolens forenklete syn på uregulerte markeder som såkalt perfekte og effektive, som i sin tur ledet til et overforenklet og mekanistisk syn på deregulering og privatisering, uten å forstå betydningen av de avgjørende politisk betingede spillereglene som må på plass for å sikre produktive incitament og fri konkurranse i et nytt deregulert regime. Et vel av erfaringer, ikke minst etter den alvorlige feilutviklingen som ledet til finanskrisen, bør ha utstyrt oss med en ekstra varselampe når vi møter på økonomer som vil ha oss til å forstå virkeligheten gjennom noen få enkle modeller og formler som pretenderer å forklare det meste, eller til og med fremstår som en slags historisk lov som uten videre kan skrives både bakover i tid og fremover inn i evigheten, slik Piketty i stor grad gjør.

Det er også grunn til å rette et kritisk blikk på Pikettys usedvanlig romslige omgang med et begrep som «kapitalisme». I Pikettys tilfelle kalles like godt det rådende økonomiske systemet helt tilbake til Jesu tid for «kapitalismen» - ja, faktisk i entall, bestemt form. Det er umiddelbart klart at man med en slik romslig begrepsbruk står i fare for å glatte over store og reelle forskjeller mellom vidt forskjellige økonomiske systemer, og som også har hatt vidt forskjellig innvirkning på både fordeling og vekst. Ta bare den enorme forskjellen mellom den proteksjonistiske og sterkt maktkonsentrerte kartelløkonomien i Tyskland 1900 – 1945 sammenlignet med den åpne sosiale markedøkonomien etter 1948, som ett eksempel. Pikettys unyanserte og sjablongaktige begrepsbruk er også uheldig fordi det bidrar til å tåkelegge viktige deler av virkeligheten, deler som er høyst relevante for å forstå ulike typer ulikhet og hvordan de oppstår.

Pikettys unnlatelser

Som Amartya Sen har minnet oss om, er ikke vi mennesker bare opptatt av sluttresultatet av en utviklingsprosess. Vi er også, og med god grunn, opptatt av veien dit. Man kan til og med si at vår daglige tilværelse stort sett består av å være underveis, og at veien dermed fremstår som mer relevant og

---

---

viktigere enn selve endemålet.⁷ Med andre ord er det kanskje ikke så helt uvesentlig å forstå hvordan det økonomiske systemet skaper større eller mindre ulikhet, med utgangspunkt i ulike spilleregler som i sin tur former incentiver og adferdsmønstre – på veien til ulike sluttresultater. Men, dette perspektivet finner vi ikke hos Piketty.

Det er først når vi åpner for å forstå de strukturelle drivkreftene i økonomien, de som virker under overflaten på makroøkonomien, at vi i det hele tatt kan danne oss meningsfulle begreper om ulike former for ulikhet, som de verdiskapende og sunne kildene til ulikhet og de verdiødeleggende og usunne formene for ulikhet. En velfungerende liberal markedsøkonomi vil alltid speile menneskenaturens iboende mangfold og ulikheter, og gjennom rettfærdige spilleregler som gjelder likt for alle, markedskonforme reguleringer, sikring av fri konkurranse, samt en rimelig omfordeling og et godt sosialt sikkerhetsnett kunne skape inkluderende vekst og muligheter for alle. Men, det er en myte å tro at dette kommer av seg selv. Det krever en aktiv og årvåken stat som fører en liberal reformpolitikk som hele tiden søker å sikre, forsterke og forbedre de institusjonelle rammebetingelsene som en velfungerende markedsøkonomi forutsetter.

Den store unnlåtelsen hos Piketty er at han på en eller annen måte tar økonomiens funksjonsmåte for gitt og ser gjennom fingrene på det institusjonelle forfallet som vi kan skimte under overflaten av makrotallene. Det er nettopp denne fatale blindheten som også gjør at Piketty ikke kommer på sporet av de strukturelle kildene til økonomisk stagnasjon kombinert med økte fortjenestemarginer, kunstig høy kapitalavkastning og ødeleggende former for ulikhet – det vil si kildene til usunn ulikhet.

Poenget er at det finnes et stort spekter av slike drivkrefter som har stor innvirkning på både «r» og «g» i Pikettys makrobilde av økonomien, men som tilsynelatende har gått under Pikettys radar. Her skal jeg bare nevne et knippe av noen slike kilder til stagnasjon og ulikhet som i de senere årene er blitt viet stadig større oppmerksomhet blant økonomer, og som også burde bekymre Piketty – hvis det er den ødeleggende ulikheten han vil til livs:

- Et strukturelt skift i belønningen av toppledere i store selskaper i og utenom finanssektoren – spesielt i USA - som innebærer at størsteparten av avlønningen nå skrives seg fra bonuser som er koblet til kortsiktige resultater og aksjekurser, og som fremmer incentiver i retning av kortsiktig *rent seeking*; økte fortjenestemarginer, tilbakekjøp av aksjer i kombinasjon med gunstige opsjonstildelinger, og som Andrew Smithers har påvist; reduserte investeringer. Smithers sammenligner konsekvensene av denne feilutviklingen med mindre konkurranse og økt tendens til monopolisering i økonomien.⁸
- En uforholdsmessig og kunstig oppblåsing av finansnæringens balanser, kredittvekst, hypervekst i handelen med strukturerte verdipapirer, valuta og kortsiktige kreditter mellom finansforetak – godt fasilitert av en ekspansiv pengepolitikk med rekordlave renter. Resultatet er skinnfortjenester og skinnformuer gjennom penge- og gjeldsvekst, og derigjennom har vi fått det Gerhard Schick med rette har kalt en «omfordelingsmaskin - nedenifra og oppover i inntektsfordelingen».⁹
- En sterk vekst i omfanget av *rent seeking*, eller jakt på særfordeler og privilegier av ulike typer gjennom lobbying og politisk påvirkning – på bekostning av verdiskaping innenfor rammene av åpen konkurranse og like rammebetingelser. Høyt utdannet arbeidskraft allokteres derved bort fra verdiskapende aktiviteter og over til verdiødeleggende aktiviteter, i samfunnsøkonomisk forstand. Økonomen Luigi Zingales har med adresse til sitt hjemland USA reist spørsmålet «how the land of opportunity became the land of rent seekers», og gitt det et svar som adresserer det institusjonelle forfallet som en hovedårsak.¹⁰
- En strukturell tendens til økende omfang av verdiomfordelende aktiviteter i forhold til verdiskapende aktiviteter, som tiltrekker seg høyt kvalifiserte medarbeidere, og som demper veksten i økonomien. Adair Turner har utdypet dette i flere sammenhenger.¹¹

- Svekket konkurranse og tiltagende maktkonsentrasjon i en rekke markeder, kombinert med utvikling av sterkt konsentrerte maktkonstellasjoner blant transnasjonale selskaper. Et av de store paradoksene i økonomisk politikk de siste tiårene er at oppmerksomheten og opptattheten av å sikre fri konkurranse og motvirke maktkonsentrasjon er så grovt forsømt. Som blant andre Andrew Smithers og et forskerteam ved ETH Zürich har vist står vi her overfor alvorlige utviklingstrekk og problemer som i stor grad er forbundet med kombinasjonen økonomisk stagnasjon og økte forskjeller av en spesielt usunn karakter.¹²

Felles for disse fem drivkreftene er at de både hver for seg, og spesielt i samvirke med hverandre, har skapt en særdeles uheldig kombinasjon av vesentlig økte inntektsforskjeller og økonomisk stagnasjon. Et annet trekk ved de nevnte drivkreftene, er at de gjør seg gjeldende med litt ulik vektfordeling i land som USA og Storbritannia på den ene side, og de store landene på det europeiske kontinentet på den annen side. En tredje fellesnevner er at alle de nevnte drivkreftene speiler et institusjonelt forfall i forhold til de spillereglene og rammebetingelsene som en liberal markedsøkonomi forutsetter.

Pikettys fataliteter

I lys av de nevnte unnlattelsene i Pikettys analyse blir også det fatale i hans ensidige politiske konklusjoner desto tydeligere. For Piketty ender det hele opp med en ensidig appell om sterkere og mer progressiv beskatning av inntekt og formue for å motvirke en tilsynelatende historisk lov om stadig større ulikheter, hvis fordelingen av inntekt og formue fortsetter i samme spor fremover.

Nå trenger man ikke akkurat være sosialist for å innrømme at Piketty har et poeng når det gjelder land som over tid har utviklet et skattesystem som både er urimelig komplisert og regressivt, slik som i USA. Men, siden situasjonen er så forskjellig i Norge, har Pikettys ensidighet kun forårsaket en ganske marginal debatt om hvor relevant Pikettys forskning og skattepolitiske forslag egentlig er for Norge, og på den annen side spør man om vi tar tendensene til økt ulikhet, som beviselig også gjør seg gjeldende i Norge, tilstrekkelig på alvor.

Langt mer fruktbart er det å stille spørsmålet om hvordan vi kan dra nytte av den sunne formen for ulikhet og motvirke de usunne og verdiødeleggende formene for ulikhet i samfunnet. Men, for å ta tak i denne diskusjonen er det lite hjelp å hente fra historiske lover for «kapitalismens» utvikling, en form for fatalisme som tenderer mot en flukt fra den strukturelle virkeligheten. I tilfellet Piketty resulterer hans fatalisme i en manglende forståelse av de underliggende årsakene til at det i utgangspunktet skapes urimelige forskjeller, herunder mekanismer som både skaper ekstreme inntektsforskjeller, forsterkede insider-outsider-problemer og som dessuten undergraver økonomiens vekstkraft. Det er ingen dristig påstand å hevde at de mer grunnleggende årsakene til den alvorlige feilutviklingen, som Piketty på makronivå så prisverdig har bidratt til å gjøre oppmerksom på, først og fremst er av strukturell art.

Pikettys fatalisme og unnlattelser kan derfor også vise seg å være kostbare. Gjennom fraværet av strukturanalyse og sine ensidige skattepolitiske forslag risikerer Pikettys politikk, paradoksalt nok, å havne i en ødeleggende negativ spiral som bare fortsetter å reprodusere en dysfunksjonell økonomisk struktur – som ikke evner å løse de grunnleggende årsakene til den uheldige kombinasjonen av lav vekst og kunstig store forskjeller – og som til slutt ender opp med et fatalt forsøk på å reparere strukturelt skapt ulikhet ved hjelp av en sterkere progressiv beskatning av et stadig krympende verdiskapende potensial. Når man foreslår en mer progressiv beskatning av inntekt og formue på basis av en likebehandling av de sunne (verdiskapende) med de usunne (verdiødeleggende) formene for ulikhet er det ut fra et rent økonomisk perspektiv ensbetydende med å subsidiere de usunne formene. Det skulle man tro må fortone seg som litt av et paradoks, også for Piketty.

Når man tenker nærmere over det, er det slående hvor likt bildet av reproduisert dysfunksjonalitet ligner en beskrivelse av nettopp Frankrike, det landet som kommer nærmest opp til å være et laboratorium for Pikettys anbefalte skattepolitikk. Men, selv sosialistregjeringen i Frankrike har nå langt på vei forlatt Pikettys medisin, etter å ha smakt på den – og mottatt folkets dom. Frankrike er igjen tilbake til nullpunktet, men har ingen troverdige planer om å foreta seg noe i retning av det som virkelig kunne skapt en forskjell i retning av inkluderende vekst og økt sysselsetting – en liberal strukturpolitikk på tvers av hele det økonomiske systemet.

Likevel er det vanskelig for en som leser Piketty med et åpent og kritisk sinn å ikke verdsette hans bidrag til å forstå at vi står overfor et betydelig problem knyttet til økende ulikhet, som også møter oss i Norge på minst to måter. For det første gjennom stagnasjonstendenser i internasjonal økonomi, og for det andre gjennom uheldige strukturelle mekanismer som det også er rimelig å anta kan gjøre seg gjeldende i Norge.

Men, vi må lete andre steder enn hos Piketty for å finne de gode politiske svarene, samtidig som vi ikke må begå den motsatte feilen å late som om vi ikke står overfor en seriøs utfordring. Skal denne utfordringen tas på alvor finnes det dessuten et viktig liberalt svar: De mest usunne formene for ulikhet kan bare bekjempes med mer konkurranse, mer rettferdige spilleregler og mer produktive incentiver. Slike strukturelle kvaliteter skapes best gjennom et aktivt engasjement for å styrke de institusjonelle rammene for en genuin liberal markedsøkonomi, og motvirke tendenser til institusjonelt forfall.¹³

Forfatter: Lars Peder Nordbakken er fagrådsleder i Civita, siviløkonom fra NHH og driver egen konsulentvirksomhet.

Sluttnoter

- 1 For en nærmere redegjørelse for den skandinaviske motsatsen til for eksempel USA, se Piketty, op. cit. s. 247-249, samt Jesper Roine, *Thomas Piketty forklart*, Spartacus forlag, 2014 og Marius Doksheim, Civita-notat 11/2014, *Thomas Piketty, Capital in the Twenty-first Century – nyanseringer og mulige løsninger*.
- 2 Adair Turner, *Wealth, Debt, Inequality and low Interest Rates*, Cass Business School, March 2014.
- 3 Thomas Piketty, *Capital in the Twenty-First Century*, Belknap Harvard, 2014, s. 297.
- 4 Ref. Die Zeit, 7. august 2014.
- 5 Ref. blant andre Tyler Cowen, *Average is over*, Dutton, 2013 og Joseph E. Stiglitz, *The Price of Inequality*, W.W. Norton & Company, 2012.
- 6 På side 353 i Piketty, *Capital in the Twenty-First Century*, Belknap Harvard, 2014 skriver Piketty også eksplisitt at en mer teoretisk fundert årsak-virkning-analyse ikke er en del av hans prosjekt: «Are there deep reasons why the return on capital should be systematically higher than the rate of growth? To be clear, I take this to be a historical fact, not a logical necessity.”
- 7 Ref. Amartya Sen, *The Idea of Justice*, Allen Lane, 2009, side 8-27, 225-309
- 8 Ref. Andrew Smithers, *The Road to Recovery*, Wiley, 2013, side 17-79. Se også Martin Wolf, *Nothing in economics is so important than how companies should be managed*, Financial Times, August 26, 2014, samt Edmund Phelps. op. cit. side 241-267 og Luigi Zingales, *A Capitalism for the People*, Basic Books 2012, side 159-163.
- 9 Gerhard Schick, *Machtwirtschaft – Nein Danke*, Campus, 2014, side 85-94. Se også Andrew Smithers, op. cit. side 81-105, og Adair Turner, op. cit.
- 10 Ref. Luigi Zingales, *A Capitalism for the People*, Basic Books 2012, side 28-91, Joseph E. Stiglitz, op. cit. side 35-64, og Edmund Phelps, *Mass Flourishing*, Princeton, side 237-324.
- 11 Ref. Adair Turner, *Economics after the Crisis*, side 17-19 og 59-61.
- 12 Ref. S. Vitali m. fl., *The Network and Global Corporate Control*, ETH Zürich, 2013, Gerhard Schick, op. cit. side 38-64, Klaus Simon, *Zwickmühlekapitalismus*, Tectum, 2014, side 53-60.
- 13 Dette liberale svaret er på ingen måte nytt, og utgjorde et kjerneargument blant økonomene i kretsen rundt den såkalte ordoliberalen Freiburgskolen. Denne retningen har i de senere årene også vært gjenstand for en betydelig økt interesse, spesielt etter finanskrisen. Et hovedverk fra denne idéretningen er Walter Eucken, *Grundsätze der Wirtschaftspolitik*, Mohr Siebert, 2004 (opprinnelig utgitt i 1952 og en viktig inspirasjonskilde for liberaliseringspolitikken som lå til grunn for det Vest-tyske *Wirtschaftswunder*).